Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών
Σχολή Νομικών, Οικονομικών και Πολιτικών Επιστημών
Τμήμα Νομικής, Τομέας Δημοσίου Δικαίου

Μεταπτυχιακό Δίπλωμα Δημοσίου Δικαίου
Μάθημα «Συνταγματικό Δίκαιο», 2003-2004
Διδάσκων : Καθηγητής Α.Δημητρόπουλος

ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΤΗΣ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΚΗΣ ΔΙΑΤΑΞΗΣ ΤΟΥ ΑΡ.21 ΠΑΡ.3 ΕΔΑΦ.Α’

ΚΛΟΥΚΟΥ ΑΓΓΕΛΙΚΗ

ΑΘΗΝΑ 2004

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Α. Εισαγωγή – Γενικά περί ερμηνείας του δικαίου…….σελ.3

Β. Οι ιδιαιτερότητες της ερμηνείας του Συντάγματος ……..4
Γ. Η ερμηνεία της διάταξης του άρ.21 παρ.3 εδάφ.α΄ του Σ
1. Γραμματολογική ερμηνεία ……..5
2. Συστηματική ερμηνεία ……..6
3. Τελολογική ερμηνεία ……7
Δ. Συμπεράσματα ……10

Περίληψη εργασίας

Ερμηνεία δικαίου είναι η επιστημονική διεργασία που στοχεύει στην ανεύρεση του αληθούς νοήματος ενός κανόνα δικαίου. Η ερμηνευτική διαδικασία εμφανίζεται με διάφορες μορφές. Λόγω της υπεροχής και της αυστηρότητας του Συντάγματος η ερμηνεία των διατάξεών του παρουσιάζει ιδιαιτερότητες. Η ερμηνεία της συνταγματικής διάταξης του άρ.21 παρ.3 : γραμματική, συστηματική και τελολογική.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ - ΓΕΝΙΚΑ ΠΕΡΙ ΕΡΜΗΝΕΙΑΣ ΤΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ

Όταν λέμε ερμηνεία του δικαίου εννοούμε την επιστημονική εκείνη διεργασία που σκοπό έχει την ανεύρεση του αληθούς νοήματος ενός κανόνα δικαίου , διαδικασία που είναι αναγκαία και συχνότατη, δεδομένου ότι οι νόμοι είναι εξ ορισμού ρυθμίσεις γενικές κι αφηρημένες, αφού σκοπός τους είναι η ρύθμιση πλήθους ομοειδών εννόμων σχέσεων. Η διεργασία αυτή αποτελεί βασικό έργο της νομικής επιστήμης, καθώς σκοπός της δεν είναι απλώς η ανεύρεση του νοήματος μιας διάταξης νόμου, αλλά γενικότερα η διαμόρφωση μιας συγκεκριμένης αντίληψης που ξεκινώντας από τη de lege lata προσέγγιση του κανόνα καταλήγει στη de lege ferenda μέσω της άσκησης κριτικής. Για αυτό παραμένει σύγχρονος ένας από τους πρώτους ορισμούς της ερμηνείας του δικαίου που την ορίζει ως εξής: «Ερμηνεία είναι η γνωστική εκείνη διαδικασία, που σκοπό έχει την ανεύρεση του νοήματος του λόγου, έτσι ώστε τελικά νόημα και λόγος να εμφανίζονται μέσα από αυτήν ως αδιαίρετη ενότητα. ». Ως βασικές μέθοδοι ερμηνείας γίνονται δεκτές πρώτον η γραμματολογική ή γραμματική , που αποσκοπεί στην ανεύρεση του νοήματος μέσω του προσδιορισμού της σημασίας των λέξεων που χρησιμοποιούνται στο ίδιο το νομικό κείμενο βάσει των κανόνων της γραμματικής και του συντακτικού. Έπειτα, η λογική, που βασίζεται στους κανόνες

της τυπικής λογικής, σε συλλογισμούς και επιχειρήματα της διαλεκτικής λογικής. Η ιστορική, που δεν ταυτίζεται μόνο με την ανεύρεση της βούλησης του ιστορικού νομοθέτη, αλλά αντιμετωπίζει τα νομικά φαινόμενα ως διαμορφούμενα και εξελισσόμενα στις διάφορες ιστορικές φάσεις. Επίσης, η συστηματική, που θεωρείται η πιο «νομική» μέθοδος ερμηνείας, καθώς αποκοπεί στην ανεύρεση του νοήματος των διατάξεων των κανόνων δικαίου στο πλαίσιο της δεδομένης δομής διατάξεων, στην οποία είναι αρθρωμένες και σε συνάρτηση με αυτές και με το όλο σύστημα της ισχύουσας έννομης τάξης . Τέλος, η τελολογική, που αναζητά τον αντικειμενικό σκοπό του νόμου, τη ratio legis.
Πρέπει να σημειώσουμε ότι, καμιά από αυτές τις μεθόδους δεν διαθέτει αυτοτέλεια, ούτε εφαρμόζονται με σειρά χρονικής προτεραιότητας, αλλά συγκροτούν, σε αλληλεξάρτηση και αλληλεπίδραση μεταξύ τους μια ενότητα στο ερμηνευτικό έργο.
Β.ΟΙ ΙΔΙΑΙΤΕΡΟΤΗΤΕΣ ΤΗΣ ΕΡΜΗΝΕΙΑΣ ΤΟΥ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΟΣ

Η ερμηνεία του Συντάγματος βασίζεται ως επί το πλείστον στις ίδιες μεθόδους ερμηνείας με την ερμηνεία οποιουδήποτε κανόνα δικαίου, αλλά εμφανίζει και μεγάλη ιδιομορφία, κυρίως λόγω του χαρακτήρα του Σ ως καθολικού ρυθμιστή της έννομης τάξης. Το Σ ως ιεραρχικά ανώτερος κανόνας δικαίου κατισχύει έναντι οποιασδήποτε άλλης διάταξης νόμου και αποτελεί στην ουσία το όριο και το μέτρο της αρμοδιότητας του κοινού νομοθέτη. Αυτό κατέληξε στη διαμόρφωση και μιας νέας μεθόδου ερμηνείας των κοινών νόμων, τη σύμφωνη με το Σύνταγμα ερμηνεία, σύμφωνα με την οποία μεταξύ περισσότερων ερμηνευτικών εκδοχών επιλέγεται εκείνη της οποίας το περιεχόμενο βρίσκεται πιο κοντά στο ρυθμιστικό περιεχόμενο των συνταγματικών διατάξεων. Εκτός, όμως από την υπεροχή αυτό που επίσης χαρακτηρίζει το Σ είναι ο έντονα πολιτικός του χαρακτήρας. Δε μπορεί κανείς ν' αμφισβητήσει το γεγονός ότι οι θεμελιώδεις διατάξεις της έννομης τάξης αποτελούν πολιτικές επιλογές, αλλά κυρίως ρυθμίσεις του πολιτικού φαινομένου που επικρατεί σε συγκεκριμένο τόπο και χρόνο. Υποστηρίζεται μάλιστα, ότι το Σ αποτελεί όχι μόνο επιστήμη κανόνων, αλλά πρωτίστως επιστήμη θεσμών , καθώς σε αυτό θεμελιώνονται και κατοχυρώνονται όλες οι αρχές που δίνουν μορφή στο κράτος και την κοινωνία. Ταυτόχρονα, το Σ διαθέτει νοηματική δυναμική παρόλο που από τη φύση του αποτελεί το πιο γενικόλογο σύστημα κανόνων δικαίου σε βαθμό μάλιστα που να γίνεται λόγος για ελλειπτική διατύπωση των ρυθμίσεών του. Η ιδιαιτερότητά του επίσης, έγκειται και στο γεγονός ότι είναι προορισμένο προς διάρκεια, που προκύπτει τόσο από την αυστηρότητά του όσο και από τη μορφή διακύρυξης που έχουν οι περισσότερες διατάξεις του.
Όλα τα παραπάνω καταδεικνύουν ότι η ερμηνεία του Σ είναι ιδιόμορφη διεργασία, που απαιτεί λεπτούς χειρισμούς. Κριτήρια αυτής της διεργασίας πρέπει να είναι η ενότητα του Σ και η τυπική ισοδυναμία των κανόνων του σε συνδυασμό με τις αρχές της αρμονίας και της ενοποιητικής ολοκλήρωσης και σκοπό τη λειτουργική ορθότητα των επιμέρους διατάξεων. Τα κριτήρια αυτά, ωθούν πολλούς θεωρητικούς στη λεγόμενη «προερμηνευτική επιλογή», προκειμένου να ελεγχθεί η ερμηνευτική προσέγγισή τους.
Γ. ΕΜΗΝΕΙΑ ΤΗΣ ΔΙΑΤΑΞΗΣ ΤΟΥ ΑΡ.21 ΠΑΡ.3 ΕΔΑΦ.Α' Σ.

1.Γραμματολογική ερμηνεία.

Το κείμενο της διάταξης του άρ.21 παρ.3 Σ έχει ως εξής : «Το κράτος μεριμνά για την υγεία των πολιτών και παίρνει ειδικά μέτρα για την προστασία της νεότητας, του γήρατος, της αναπηρίας και της περίθαλψης των απόρων.» Αντικείμενο της παρούσας

μελέτης αποτελεί το εδάφιο της διάταξης που αναφέρεται στην προστασία της υγείας. Ως υγεία θα μπορούσε να υποστηριχθεί ότι είναι η κατάσταση της πλήρους σωματικής, ψυχικής και κοινωνικής ευεξίας . Ένας τέτοιος ορισμός, όμως, φαίνεται ευρύς, αφού η κοινωνική και ψυχική ευεξία αποτελεί συνάρτηση πολλών παραγόντων, κυρίως της πρωτοβουλίας του ατόμου, που κατά το αρ.5 του Σ είναι ελεύθερο να αναπτύσσει ελεύθερα την προσωπικότητά του, και επικουρικώς του κράτους που διασφαλίζει την πρωτοβουλία αυτή. Επομένως, φαίνεται προτιμότερο να δεχθούμε έναν αρνητικό ορισμό της υγείας, ως της φυσικής κατάστασης του ατόμου που αποκλείει κάθε μορφή ασθένειας ή αναπηρίας ικανής να μειώσει τη φυσιολογική δραστηριότητά του. Με άλλα λόγια, το άτομο είναι υγιές, όταν δεν συντρέχει κάποια από τις περιπτώσεις τις οποίες η ιατρική επιστήμη χαρακτηρίζει ως ασθένειες. Φορείς του δικαιώματος στην υγεία είναι κατά τη διάταξη οι πολίτες, δηλαδή καταρχήν οι Έλληνες. Ωστόσο θα ήταν αδιανόητο να αποκλεισθούν από τη συνταγματική προστασία οι συνάνθρωποί μας, απλώς επειδή τυγχάνει να στερούνται την ελληνική ιθαγένεια. Η εκδοχή ότι οι αλλοδαποί θα μπορούσαν να αποκλεισθούν από την προστασία της υγείας τους, έρχεται σε ευθεία σύγκρουση με τη διάταξη του Σ άρ.2 παρ.1 και την αξία του ανθρώπου. Ομοίως, το άρ.13 παρ.3 του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Χάρτη (Ν.1426/1984) ρητά αναφέρεται σε ΄΄όλα τα πρόσωπα’, χωρίς διάκριση ημεδαπών και αλλοδαπών, ως δικαιούχους βοήθειας για την «πρόληψη, εξάλειψη ή βελτίωση της κατάστασης ανάγκης προσωπικής ή οικογενειακής φύσεως. Εξάλλου, εν είναι ανεκτές διακρίσεις μεταξύ πολιτών σε ό,τι αφορά την παροχή υπηρεσιών υγείας ούτε λόγω της προχωρημένης ηλικίας του αιτούντος .Την καθολικότητα αυτή του δικαιώματος στην υγεία υιοθέτησε ρητά το αρ.1 παρ.2 του Ν.1397/1983, που θέσπισε το ΕΣΥ.
Αποδέκτης της ισχύος του δικαιώματος στην υγεία είναι το Κράτος, δηλαδή η κρατική εξουσία, που υποχρεούται να μεριμνά, δηλαδή να συμβάλλει στη διαμόρφωση κατάλληλων συνθηκών παροχής ιατρικών υπηρεσιών, χωρίς όμως αυτό να σημαίνει ότι υποχρεούται και το ίδιο να τις παρέχει κατά αποκλεισμό των ιδιωτικών φορέων παροχής υπηρεσιών υγείας. Η αρμοδιότητα των κρατικών φορέων έχει τη μορφή της κατευθυντήριας αρμοδιότητας, της δημιουργίας δηλαδή του πλαισίου λειτουργίας κάθε νοσηλευτικού ιδρύματος προκειμένου να πραγματώνεται η συνταγματική επιταγή.

2. Συστηματική ερμηνεία

Καίριο είναι το θέμα της ένταξης της διάταξης του άρ.21 παρ3 στο συνταγματικό σύστημα. Το δικαίωμα στην υγεία εντάσσεται στα κοινωνικά δικαιώματα του Σ, που πολλοί ακόμα και σήμερα υποστηρίζουν ότι είναι κατώτερα από τα ατομικά δικαιώματα, καθόσον αποτελούν κατά βάση αόριστες διακηρύξεις χωρίς απόλυτα καθορισμένο περιεχόμενο. Η αξία όμως των κοινωνικών δικαιωμάτων στο ελληνικό Σύνταγμα δεν είναι κατώτερη από τα ατομικά δικαιώματα, καθώς όλα τα θεμελιώδη δικαιώματα στηρίζονται στην καταστατική αρχή του Σ, το άρ.2 παρ.1 που ορίζει ότι ο σεβασμός και η προστασία της αξίας του ανθρώπου αποτελεί πρωταρχική υποχρέωση της πολιτείας. Επίσης στο άρ.25 παρ.2 καταδεικνύεται η κοινωνική διάσταση του ανθρώπου, που συνίσταται στην εξάλειψη των εμποδίων οικονομικής και κοινωνικής φύσης που περιορίζουν στην πράξη την ελεύθερη ανάπτυξη της προσωπικότητάς του . Κυρίως, όμως ο θεμελιώδης χαρακτήρας των κοινωνικών δικαιωμάτων προκύπτει από το άρ.1 παρ.1, όπου καθιερώνεται η δημοκρατική αρχή ως θεμελιώδης αρχή του Συντάγματος. Η πραγμάτωση της δημοκρατικής αρχής προϋποθέτει την απόλαυση ορισμένων βασικών κοινωνικών δικαιωμάτων (δικαίωμα στην εργασία Σ άρ.22,

δικαίωμα στην παιδεία Σ άρ.16, δικαίωμα στην κατοικία Σ άρ.21 παρ.4, δικαίωμα σε ένα ελάχιστο εγγυημένο εισόδημα), γιατί μόνο έτσι εξασφαλίζεται η δυνατότητα πλήρους συμμετοχής όλων των πολιτών στη δημοκρατική διαδικασία. Η συσχέτιση αυτή των κοινωνικών δικαιωμάτων με τη δημοκρατική αρχή προσδίδει ένα ειδικό βάρος στα κοινωνικά δικαιώματα, λόγω του χαρακτήρα της δημοκρατικής αρχής ως θεμελιωδέστερης συνταγματικής αρχής, από την οποία αντλούν το κύρος τους οι υπόλοιπες συνταγματικές διατάξεις. Πολλοί κάνουν λόγο για «υγειονομικό κεκτημένο», που θεσπίζει το άρ.21 παρ.3, κυρίως υπό την έννοια ότι δεν επιτρέπεται η κατάργηση των θεσμών μέσω των οποίων υλοποιείται η κρατική μέριμνα για την υγεία. Έτσι παίρνει ουσιαστική μορφή το κράτος δικαίου ως κράτος πρόνοιας.
Η επιλογή της συνταγματοποίησης των κοινωνικών δικαιωμάτων, άρα και η παραδοχή της προσαρμογής των δομών της οικονομίας της αγοράς για να καταστεί δυνατή η υλοποίησή τους σε συνδυασμό με τον τρόπο που κατοχυρώνονται τα δικαιώματα της ιδιοκτησίας, της συμβατικής ελευθερίας και της ιδιωτικής οικονομικής πρωτοβουλίας (αντίστοιχα άρ.Σ 17 παρ.1, 106 παρ 1 και 2) , που τίθενται στους περιορισμούς του σεβασμού της ανθρώπινης αξιοπρέπειας και του υπέρτερου δημοσίου συμφέροντος, μας δίνουν την εντύπωση εκ πρώτης όψεως, ότι τα κοινωνικά δικαιώματα υπερτερούν έναντι των προαναφερθέντων οικονομικών δικαιωμάτων. Βέβαια, κάθε στάθμιση συμφερόντων οφείλει να υπόκειται στην αρχή της αναλογικότητας και στην προσεκτική θεώρηση των ειδικών συνθηκών κάθε συγκεκριμένης περίπτωσης. Επιπρόσθετα, η σχετική συνταγματική προτεραιότητα των κοινωνικών δικαιωμάτων δε μπορεί να καταλήξει σε στείρα αντίθεση μεταξύ κοινωνικού κράτους και κράτους δικαίου. Βάσει των ανωτέρω η νομολογία είναι πλούσια σε αποφάσεις που δίνουν προτεραιότητα στο δικαίωμα της δημόσιας υγείας έναντι άλλων ατομικών δικαιωμάτων, όπως της οικονομικής ελευθερίας παραγωγών προϊόντων και εμπόρων , της προστασίας του περιβάλλοντος, σε περίπτωση εγκατάστασης σταθμού βιολογικού καθαρισμού κοντά σε υγροβιότοπο .

3.Τελολογική ερμηνεία

Το δικαίωμα του άρ.23 παρ.1 έχει δύο όψεις. Αφενός αποτελεί ατομικό(αρνητικό) δικαίωμα με ισχύ erga omnes , του οποίου το περιεχόμενο συνίσταται στην υποχρέωση αποχής του Κράτους και κάθε άλλου δημόσιου ή ιδιωτικού υποκειμένου από οποιαδήποτε συμπεριφορά ικανή να προσβάλλει τη σωματική και ψυχική ευεξία, δηλαδή την υγεία των πολιτών ή να περιορίσει την ελευθερία τους να αποφασίζουν οι ίδιοι σε θέματα που αφορούν την προσωπική τους υγεία. Από την άλλη, αποτελεί τυπικό κοινωνικό δικαίωμα, που συνίσταται στην παροχή εκ μέρους του κράτους υπηρεσιών που προάγουν, αποκαθιστούν ή διατηρούν την υγεία των πολιτών. Στο δικαίωμα αυτό εκτός από το άλλο του άρ.16 που αναφέρεται στην παιδεία, γίνεται δεκτό ότι θεσπίζεται και η εξασφαλιστική διάσταση. Ο προβληματισμός, όμως, που γεννάται αφορά κατά πόσο ο αντικειμενικός κανόνας δικαίου, που γίνεται δεκτό ότι θεσπίζει το άρ.21 παρ.3 μπορεί να μετατραπεί και σε υποκειμενικό συνταγματικό δικαίωμα, δηλαδή μπορεί να γίνει επίκλησή του ενώπιον των δικαστηρίων για την προάσπιση ή τη διεκδίκηση των δικαιωμάτων που είναι συναφή με το αντικείμενο του κανόνα ή μπορεί να χρησιμοποιηθεί από το δικαστή ως κριτήριο για να ελεγχθεί η συνταγματικότητα των νόμων που το περιεχόμενό τους είναι αντίθετο προς τον κανόνα αυτόν. Η παραδοσιακή αντίληψη κάνει δεκτό ότι μόνο τα κλασικά ατομικά δικαιώματα παρέχουν υποκειμενική προστασία στο άτομο, ενώ τα κοινωνικά δικαιώματα επιτελούν κατά βάση αντικειμενική λειτουργία, δημιουργώντας δημόσια καθήκοντα στα οποία δεν αντιστοιχούν υποκειμενικά δίκαια των πολιτών . Το

διχασμό αυτό εμφανίζεται να παρακάμπτει η νομολογία ιδίως του Στε , που στηριζόμενη στον αντικειμενικό συνταγματικό κανόνα διαπλάθει υποκειμενικές διεκδικήσεις και απαιτήσεις ακόμη και χωρίς την παρεμβολή νομοθετικής συγκεκριμενοποίησης. Έτσι κρίθηκε ότι τα δημόσια νοσηλευτικά ιδρύματα υποχρεούνται στη λήψη θετικών μέτρων προς προστασία της υγείας των πολιτών και άρα ότι το δημόσιο νοσοκομείο οφείλει αποζημίωση στους γονείς παιδιού πάσχοντος από μεσογειακή αναιμία που πέθανε ύστερα από μετάγγιση μολυσμένου από τον ιό του AIDS αίματος. Η δυνατότητα, όμως, της αγώγιμης αξίωσης , που είναι χωρίς προβλήματα δεκτή σε άλλα συνταγματικά δικαιώματα , όπως αυτό της προστασίας του περιβάλλοντος(άρ.24 παρ.1) και το δικαίωμα για ίση αμοιβή για παρεχόμενη εργασία ίσης αξίας(άρ.22 παρ.1), δύσκολα γίνεται δεκτή για το δικαίωμα του άρ.21 παρ.3, που μάλλον απαιτεί την έκδοση του κατά περίπτωση ειδικού νόμου.
Η ακριβής νομική σημασία και έννοια που εγκλείει ένα συνταγματικώς κατοχυρωμένο κοινωνικό δικαίωμα είναι ζήτημα, που πρέπει να ερευνάται κάθε φορά σε συνδυασμό όχι μόνο με την κοινή νομοθεσία, αλλά και με τις κοινωνικές αξίες που αναδύονται στη συλλογική συνείδηση και τις κοινωνικές προσδοκίες των πολιτών από το Σύνταγμα και τους εφαρμοστές του. Έτσι, π.χ. από το κοινωνικό δικαίωμα στην υγεία των ατόμων με ειδικές ανάγκες, το οποίο είναι αντικείμενο αυξημένης προστασίας στο άρ.21 παρ.3 και ήδη έχει βρει συγκεκριμενοποίηση στο άρ.29 παρ.5β του Ν.1577/1985, που αναφέρεται στα δημόσια κτίρια, θα μπορούσαμε να πούμε ότι γεννάται ευθεία υποχρέωση της συμβαλλόμενης Διοίκησης να επιβάλλει στους αναδόχους έργων που εξυπηρετούν τις μεταφορικές ανάγκες του πληθυσμού να δημιουργήσουν υποδομές που καθιστούν τα έργα αυτά πλήρως προσβάσιμα στα άτομα με ειδικές ανάγκες. Στην περίπτωση αυτή, το άρ.21 δεν αποτελεί απλώς μια κατευθυντήρια επιταγή του Συντάγματος, αλλά θεμελιώνει ένα επιτακτικό κοινωνικό καθήκον του Κράτους, η εκπλήρωση του οποίου μπορεί να επιδιωχθεί από τους θιγόμενους πολίτες ενώπιον των Δικαστηρίων με ευθεία επίκληση του συνταγματικού κανόνα.
Σε κάθε περίπτωση , ανεξάρτητα από το αν γίνει δεκτό ότι το δικαίωμα του άρ.21 παρ.3 είναι αυτό-εφαρμόσιμο(self-executing), είναι αναμφισβήτητο ότι ο Ν.1397/83 για το ΕΣΥ δημιούργησε ένα δημόσιο υποκειμενικό δικαίωμα των πολιτών, που έχουν κατά την παροχή υπηρεσιών υγείας απέναντί τους τους γιατρούς του ΕΣΥ, που δεσμεύονται να παρέχουν τις προβλεπόμενες από το Ν.1397/83 και τους συναφείς προς αυτόν Ν.1579/85 και 2071/92 υγειονομικές φροντίδες σύμφωνα με τις γενικά παραδεγμένες πρακτικές. Το δικαίωμα αυτό αναλύεται είτε σε αξίωση κατά συγκεκριμένου φορέα υγειονομικών υπηρεσιών για την παροχή φροντίδας είτε σε απαίτηση κατά του Κράτους, κατά τις διατάξεις των άρ.105 και 106 ΕισΝΑΚ, για αποζημίωση λόγω πράξεων ή παραλείψεων των γιατρών του ΕΣΥ, στις οποίες περιλαμβάνονται και όσες προκαλούνται από ιατρικό σφάλμα. Η πολυσυζητημένη ΣτΕ 400/1986(ΤοΣ 1986, σελ.425 επ.)που έκρινε ότι «το άρ.21 παρ.3 ιδρύει ευθεία εκ του Συντάγματος υποχρέωση του Κράτους για τη λήψη θετικών μέτρων προς προστασία της υγείας των πολιτών, στους οποίους δίνει το δικαίωμα να απαιτήσουν από την Πολιτεία την πραγμάτωση της αντίστοιχης υποχρέωσής της», φαίνεται να είχε κατά νου την παροχή υπηρεσιών υγείας που ρυθμίζει ο Ν.1397/83 ακολουθώντας την παραδοσιακή θεωρία που στηρίζει την αγώγιμη αξίωση σε προηγούμενη θέσπιση εκτελεστικού νόμου. Στο άρ.47 του Ν.2071/1992 κωδικοποιήθηκαν ο κατάλογος των δικαιωμάτων που γινόταν ως τότε δεκτό ότι περιλαμβάνονται στο προστατευτικό πεδίο του άρ.21 παρ.3. Ανάμεσα σε αυτά βρίσκονται: το δικαίωμα παροχής φροντίδας με τον οφειλόμενο σεβασμό στην ανθρώπινη αξιοπρέπεια, το δικαίωμα για συγκατάθεση ή άρνηση της θεραπείας, το δικαίωμα του ασθενούς για πληροφόρηση,

το δικαίωμα για προστασία της ιδιωτικής του ζωής , το δικαίωμα του σεβασμού των θρησκευτικών και ιδεολογικών του πεποιθήσεων , το δικαίωμα κατάθεσης διαμαρτυριών και ενστάσεων. Η Στε 1763/1990, δέχθηκε μάλιστα ότι, το δικαίωμα στην υγεία είναι ανεπίδεκτο περιορισμού από οργανωτικές ή de facto καταστάσεις, που δεν επιτρέπουν τη παροχή μιας κατάλληλης υγειονομικής προστασίας, και άρα η απεργία των γιατρών συνιστά αδυναμία θεραπείας στην Ελλάδα και θεμελιώνει αξίωση απόδοσης δαπανών για νοσήλεια στο εξωτερικό.
Το κράτος επομένως, υποχρεώνεται σε δραστηριοποίηση για τη δημιουργία της κατάλληλης υποδομής παροχής υπηρεσιών ιατρικής περίθαλψης γενικά, και μάλιστα όχι μόνο στο επίπεδο της θεραπείας, αλλά και σε εκείνο της πρόληψης, ενώ περαιτέρω οφείλει να ασκεί εποπτεία στους ιδιωτικούς φορείς παροχής υπηρεσιών υγείας . Αυτό, πάντως δε δικαιολογεί σε καμιά περίπτωση την επιβολή κρατικού μονοπωλίου στην παροχή υπηρεσιών υγείας κατά αποκλεισμό της ιδιωτικής πρωτοβουλίας. Η αμφισβητούμενη συνταγματικότητα της διάταξης του άρ.6 παρ.7 Ν.1397/83, που απαγόρευε την ίδρυση, επέκταση σε δύναμη κρεβατιών και μετατροπή ιδιωτικών κλινικών κατά αντικείμενο ή νομική μορφή της επιχείρησης ήρθη εν μέρει με την κατάργηση της απαγόρευσης ίδρυσης νέων κλινικών με το π.δ.247/1991.Αντίθετα, μάλιστα, το κράτος οφείλει να ενισχύει τόσο με τη δημιουργία κατάλληλου θεσμικού πλαισίου, όσο και με την παροχή κινήτρων, επιδοτήσεων κ.λ.π. τους ιδιωτικούς φορείς παροχής υπηρεσιών υγείας, υποβάλλοντας τους παράλληλα σε καθεστώς διοικητικών ελέγχων της ποιότητας των υπηρεσιών τους. Το ίδιο άλλωστε, επιβάλλει και ο Ευρωπαϊκός Κοινωνικός Χάρτης στα άρθρα 11,13 αρ.3 και 14 αρ.2.). Κατά την επεξεργασία διατάγματος για τις προϋποθέσεις παροχής υπηρεσιών πρωτοβάθμιας φροντίδας υγείας (ιατρεία και διαγνωστικά κέντρα) σε ιδιωτικούς φορείς το ΣτΕ δέχθηκε, ότι οι κανόνες της ιατρικής δεοντολογίας έχουν συνταγματική κάλυψη. Έτσι η άσκηση της ιατρικής επιβάλλεται να είναι προσωπική, να μην αποτελεί αντικείμενο εμπορίας και πάντως να διαφυλάσσεται η επιστημονική και επαγγελματική ανεξαρτησία του ιατρού. Βέβαια, ο περιορισμός του ρόλου του ιδιωτικού τομέα στην υγεία ήταν η βάση που στηρίχθηκε όλη η φιλοσοφία που θέσπισε το ΕΣΥ, γεγονός που αποδέχθηκε και το Στε με τις αποφάσεις του μη θέτοντας σε καμιά περίπτωση θέμα συνταγματικότητας της απαγόρευσης στους γιατρούς του ΕΣΥ να εργάζονται ταυτόχρονα σε ιδιωτικά ιατρεία .Το καθεστώς αυτό μετέβαλε ο Ν.2071/92, με τον οποίο θεσπίσθηκε το μέτρο της απασχόλησης των γιατρών άλλοτε ως μερικής και άλλοτε ως αποκλειστικής απασχόλησης.

Δ. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

Από τη μελέτη που προηγήθηκε κατέστη σαφές ότι η ερμηνεία των κανόνων του δικαίου και κυρίως των συνταγματικών διατάξεων αποτελεί βασική νομική εργασία απαραίτητη για τη διάγνωση του περιεχομένου του κανόνα. Μέσω της διαδικασίας αυτής ο ερευνητής μπορεί να βρει την de lege ferenda έννοια του κανόνα, δηλαδή να κρίνει τη βούληση του νομοθέτη, να παρακολουθήσει το νομικό φαινόμενο στην ιστορική του πορεία και να καταλήξει στη μορφή που παίρνει στη σύγχρονη κοινωνική πραγματικότητα. Η πολιτική διάσταση του Σ επηρεάζει σε μεγάλο βαθμό την ερμηνευτική προσέγγιση των κανόνων του, που συνεχώς λαμβάνουν νέες διαστάσεις υπό τις συνεχώς μεταβαλλόμενες κοινωνικές και πολιτικές συνθήκες.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Χ.Ανθόπουλος, Οι νέες διαστάσεις των θεμελιωδών δικαιωμάτων, Αθήνα 2001
2. Ανδ.Δημητρόπουλος, Ζητήματα Συνταγματικού Δικαίου, Απρίλιος 1997
3. Ευ.Βενιζέλος, Μαθήματα Συνταγματικού Δικαίου Ι, Θεσσαλονίκη 1991
4. Ευ.Βενιζέλος , Το αναθεωρητικό κεκτημένο, Αθήνα 2002
5. Π.Δ.Δαγτόγλου, Ατομικά Δικαιώματα, Αθήνα 1991
6. Κ.Μαυριάς, Συνταγματικό Δίκαιο, 2η έκδοση, Αθήνα, 2002
7. Φ.Σπυρόπουλος, Η ερμηνεία του Συντάγματος. Εφαρμογή ή υπέρβαση της παραδοσιακής μεθοδολογίας του δικαίου; Αθήνα 1999
8. Δ.Τσάτσος, Συνταγματικό Δίκαιο Β' , Οργάνωση και λειτουργία της πολιτείας, Αθήνα 2002
9. Κ.Χρυσόγονος, Θεμελιώδη ατομικά και κοινωνικά δικαιώματα, 2η έκδοση, Αθήνα 2002